

AŁŁA KRAWCZUK
LUDMIŁA PETRUCHINA
L w ó w

Nauczanie filologii polskiej na polonistyce lwowskiej Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki

Polonistyka lwowska jest jednocześnie bardzo stara i bardzo młoda. Rozporządzenie o otwarciu na Uniwersytecie we Lwowie katedry historii języka i literatury polskiej podpisał 4 listopada 1817 r. cesarz Austrii Franciszek I [Hahn 1912, 4]. W rzeczywistości katedra zaczęła funkcjonować dopiero od 9 stycznia 1826 r., kiedy na stanowisko profesora katedry został mianowany Mikołaj Michalewicz (wcześniej nie zatwierdzono na to stanowisko żadnego kandydata). Od tego właśnie czasu zaczyna działać polonistyka na uniwersytecie austriackim, a później polskim. Po II wojnie światowej na ukraińskim Uniwersytecie Lwowskim filologia polska (wówczas już jako filologia obca) rozwijała się w ramach slawistyki. 1 kwietnia 2004 r. na Uniwersytecie z Katedry Filologii Słowiańskiej wyodrębniono Katedrę Filologii Polskiej. A zatem historia katedr polonistycznych na Uniwersytecie Lwowskim liczy sobie już 190 lat, ale historia ukraińskiej katedry polonistycznej, jako samodzielnej jednostki uniwersyteckiej, niezależnej od slawistyki, zaczyna się dopiero od 2004 r.

W pierwszych latach funkcjonowania filologii polskiej w ramach slawistyki rekrutacja do grup polonistycznych odbywała się mniej więcej co dwa lata w liczbie od 5 do 12 studentów, później około 8—15, ale też nie co roku. W 1992 r. wprowadzono rekrutację coroczną. Począwszy od roku utworzenia osobnej katedry, na kierunek filologia polska corocznie przyjmowanych jest już około 30 studentów, którzy na wybranych zajęciach językowych są podzieleni jeszcze na dwie grupy. W czasie studiów uniwersyteckich studenci

polonistyki zdobywają równolegle dwie specjalności: filologia ukraińska, którą mają wpisaną na dyplomie ukończenia studiów obok specjalności filologia polska.

Zarówno w czasach powojennych, jak i obecnie, filologia polska ma status filologii obcej. Studenci lwowskiej polonistyki to w większości Ukraińcy, czyli osoby, których językiem ojczystym jest język ukraiński. Sporadycznie, tylko na powojennej polonistyce lwowskiej, studiowały osoby pochodzenia polskiego, a obecnie studiuje tu zaledwie kilka osób po szkołach polskich (we Lwowie są dwie szkoły z polskim językiem wykładowym). A zatem nauczanie języka i literatury polskiej na Uniwersytecie odbywa się mniej więcej na tych samych zasadach, co nauczanie innych filologii obcych, na przykład angielskiej czy germańskiej, z tym, że angielskiego lub niemieckiego studenci uczyli się wcześniej w szkole, a poloniści naukę języka kierunkowego zaczynają na studiach od podstaw, choć niektórzy są osłuchani z językiem polskim, niekiedy nawet potrafią czytać i trochę mówić po polsku. Czasami jednak praca z takimi studentami jest trudniejsza niż praca z tymi, którzy zaczynają „od zera”. Problem polega na tym, że zwalczanie na przykład nieprawidłowego akcentu, nabytego w trakcie samodzielnej nauki języka, lub niektórych interferencji gramatycznych jest bardziej pracochłonne i daje mniejsze efekty niż stopniowa, systematyczna nauka od podstaw.

Zadania, które stawiamy sobie w kształceniu polonistów, nie są łatwe. W trakcie studiów musimy nauczyć studentów praktycznej znajomości języka polskiego, a także przekazać wiedzę w zakresie polskiego językoznawstwa oraz literaturoznawstwa. Na naukę języka oraz językoznawstwa czteroletni program studiów licencjackich przewiduje 780 godzin, a na naukę literatury — 337. Oprócz tego, studenci uczestniczą w krótkim (36 godzin) cyklu wykładów o polskiej kulturze oraz o polskim folklorze (również 36 godz.). Natomiast na trzecim roku studiów 54 godziny przeznaczone są na teorię i praktykę przekładu (zob. Tabela 1).

Tabela 1. Wykaz przedmiotów polonistycznych na studiach licencjackich (specjalność filologia polska)

Przedmiot	Liczba godzin
Język polski	780
Literatura polska	337
Kultura polska	36
Folklor polski	36
Teoria i praktyka przekładu	54

Sprawność komunikacyjną w języku polskim studenci powinni zdobyć głównie w ciągu pierwszych trzech semestrów studiów (352 godz.), gdyż

godziny przeznaczone na język polski w tych trzech semestrach są wykorzystywane wyłącznie na naukę polskiego jako obcego: opanowanie zasad wymowy, podstaw gramatyki, ortografii, słownictwa niezbędnego do radzenia sobie w typowych sytuacjach komunikacyjnych, podstaw etykiety i innych zwyczajów językowych Polaków. Od trzeciego semestru, równoległe z zajęciami o charakterze gramatyczno-komunikatywnym (na które, niestety, począwszy od czwartego semestru przypada zaledwie 69 godz.), odbywają się zajęcia z teoretycznych dyscyplin językoznawczych — ortografii (36 godz.), fleksji (124 godz.), składni (56 godz.), fonetyki i fonologii (51 godz.), słowotwórstwa (36 godz.), leksykologii (56 godz.) — zob. Tabela 2. Na piątym roku (są to studia magisterskie) zajęcia o charakterze gramatyczno-komunikacyjnym nie są już prowadzone. Studenci słuchają wykładów i uczestniczą w ćwiczeniach z kultury języka polskiego (54 godz.), z aktualnych problemów językoznawstwa polskiego (36 godz.), a także z teorii i praktyki przekładu (36 godz.). W programie przewidziane są również zajęcia typu seminaryjnego, których tematyka zależy od zainteresowań studentów, a także możliwości organizacyjnych (na przykład obciążenia rocznego poszczególnych pracowników). Proponuje się studentom seminaria z polskiej leksykografii, frazeologii, gramatyki, etykiety językowej, socjolingwistyki, metodyki nauczania języka polskiego jako obcego, języków specjalistycznych oraz inne.

W ciągu pierwszych trzech semestrów studenci lwowskiej polonistyki uczą się języka polskiego zgodnie z zasadami współczesnej metodyki nauczania polskiego jako obcego, ćwicząc jednocześnie kilka sprawności — rozumienie tekstu słuchanego, rozumienie tekstu pisanego, mówienie, pisanie tekstów. Gramatykę opanowują funkcjonalnie, ucząc się określonego przypadku wszystkich odmiennej części mowy w typowych kontekstach czasowników rządzących tym przypadkiem. Ćwiczenia komunikacyjne są podporządkowane tematowi gramatycznym (na przykład przy celowniku — temat życzenia, gratulacje, prezenty: *Daję tacie, mamie, siostrze, bratu, Piotrkowi prezent; życzę wam, Państwu wszystkiego najlepszego* itp.). Na studiach polonistycznych we Lwowie zrezygnowano z tradycyjnej dla radzieckich i postradzieckich polonistyk metody nauczania polskiej fleksji imiennej według pełnych paradygmatów określonej części mowy i wzoru deklinacyjnego. Podejście funkcjonalne umożliwia szybsze wykształcenie nawyków konwersacyjnych u uczących się. Systemową naukę gramatyki polskiej proponuje się natomiast studentom polonistyki lwowskiej w ramach przedmiotu morfologia współczesnego języka polskiego na IV oraz V semestrze studiów.

Tabela 2. Dyscyplina: język polski

Rok	Semestr	Przedmiot	Godziny wykładowe	Zajęcia praktyczne	Ogólna liczba godzin	Rodzaj kontroli
1	I	cykl gramatyczno- -leksykalno- -komunikacyjny	72	72	144	sprawdzian
	II	cykl gramatyczno- -leksykalno- -komunikacyjny	68	68	136	egzamin
2	III	grafia i ortografia	18	18	36	egzamin
		cykl gramatyczno- -leksykalno- -komunikacyjny	18	54	72	
	IV	morfologia (fleksja)	34	18	52	egzamin
		cykl leksykalno- -komunikacyjny		16	16	
3	V	morfologia (fleksja)	18	54	72	egzamin
		cykl leksykalno- -komunikacyjny		18	18	
	VI	fonetyka i fonologia	17	34	51	zaliczenie
		cykl leksykalno- -komunikacyjny		17	17	
4	VII	morfologia (słowotwórstwo)	18	18	36	zaliczenie
		składnia	18	18	36	
		leksykologia	18	18	36	
		cykl leksykalno- -komunikacyjny		18	18	
	VIII	składnia	10	10	20	egzamin
		leksykologia	10	10	20	

Mimo że funkcjonalnie ukierunkowane nauczanie cyklu gramatyczno-komunikacyjnego odnosi, według naszych spostrzeżeń, pewne sukcesy (dobrą pomocą są tutaj, między innymi, najnowsze polskie podręczniki do nauki polskiego jako obcego), nie brakuje także problemów. Pracę wykładowcy na początkowych etapach nauczania języka utrudnia obecność w grupie osób już władających (na jakimś poziomie) językiem polskim. Jedynie poprzez umiejętność stworzenia w grupie milej atmosfery, uwzględnienie indywidualnych cech psychofizycznych uczących się oraz przygotowanie zróżnicowanych zadań dla studentów udaje się pokonać tę przeszkodę (później, po półtora roku studiów, dysproporcje w poziomie znajomości

języka najczęściej nie są już tak wyraziste). Kolejnym problemem w pracy z grupą początkującą jest, mimo istnienia wielu różnorodnych podręczników, brak takiego, który byłby idealny właśnie dla osób z pierwszym językiem ukraińskim. Podręczniki do nauki języka polskiego, przygotowane w polskich ośrodkach kształcących obcokrajowców, uwzględniają przede wszystkim potrzeby osób anglojęzycznych, niemieckojęzycznych i innych z tzw. Zachodu, czy też ogólnie są skierowane do odbiorcy obcojęzycznego. Tymczasem podręcznik dla Ukraińców powinien proponować nieco inny układ materiału, wprowadzać inne tempo przyswajania niektórych zagadnień (zwłaszcza leksykalnych i komunikacyjnych) oraz kształcenia poszczególnych umiejętności (na przykład w grupie ukraińskojęzycznej szybko osiąga się postępy w rozumieniu ze słuchu oraz rozumieniu tekstu czytanego, dlatego teksty w podręczniku mogą być trudniejsze). Poza tym podręcznik powinien uwzględniać trudne miejsca polskiej gramatyki właśnie ze względu na Ukraińców. W warunkach pokrewieństwa języków ukraińsko-polskie interferencje — przenoszenie wzorów z języka ukraińskiego na język polski, w wyniku którego powstają struktury niepoprawne — są bardzo groźne na różnych płaszczyznach języka. Interferencje te zostały już częściowo opisane w literaturze przedmiotu [zob. np. Baraniwska 2007; Czernysz 2005; Dąbrowska 2004; Karaszczuk, Rieger 1995; Korol 2007; Krawczuk 2006a; Krawczuk 2005; Krawczuk 2006b], dlatego można i warto je uwzględniać w nowych podręcznikach dla studentów ze Wschodu (to zadanie stawiamy między innymi także sobie). Znajomość języka ukraińskiego, z jednej strony, ułatwia studentom uczenie się polskiego (działa transfer pozytywny), z drugiej zaś — skutek transferu negatywnego, czyli interferencji ten proces utrudnia. Aby przeszkody te nie były nie do pokonania, już w podręcznikach dla poziomu progowego należy uczyć Ukraińców na trudne ze względu na interferencję elementy polskiej fleksji, składni, słownictwa, frazeologii, etykiety językowej itp. Pomoże to studentom początkującym szybciej uświadomić sobie, że język polski zasadniczo różni się od ich języka ojczystego i że polskiego należy pilnie się uczyć — tak samo jak innego języka obcego. Wciąż jednak większość osób wybierających polonistykę nie zdaje sobie sprawy ani z tego, że rozpoczyna akademickie studia filologiczne, a nie kurs językowy, ani z tego, że język polski jako fleksyjny jest bardzo trudny do opanowania, mimo jego podobieństwa do ukraińskiego. W czasie studiów upada stereotyp „pojadę raz do Polski i nauczę się mówić”. Często się zdarza, że na pierwszych zajęciach osoba mówi, że już zna polski, a na piątym roku przyznaje się: „jak wielu rzeczy jeszcze nie umiem, jak trudny jest język polski”.

Zatem w naszym wypadku odniesienie się do języka ukraińskiego jest ważnym elementem całego procesu glottodydaktycznego. Ukraiński czasami przeszkadza, ale częściej pomaga. Z jego znajomości, jak i ze znajomości innych języków słowiańskich, można czerpać wiele korzyści w nauce polskiego. Przykładowo polską ortografią dużo łatwiej opanować, znając wschodniosłowiańskie odpowiedniki polskich *ó* — *u*, *rz* — *ž*, *ch* — *b* itp. Znajomość ukraińskiego odgrywa ważną rolę także w procesie nauczania różnych działów językoznawstwa polonistycznego. Równoległe studiowanie przez lwowskich polonistów językoznawstwa ukraińskiego pozwala na zajęciach z językoznawstwa polskiego odwoływać się do znanych już zagadnień ogólnoteoretycznych i jednocześnie zwracać uwagę na odmienne w językoznawstwie polskim i ukraińskim podejścia. Zmusza to studentów do samodzielnego myślenia, porównywania teorii oraz konkretnych faktów językowych, a w rezultacie poszerza ich horyzonty językoznawcze.

W procesie nauczania teoretycznych dyscyplin językoznawczych również istnieją pewne osobliwości. Mimo że programy studiów językoznawczych na polonistyce lwowskiej są wzorowane na programach polonistyk polskich, żadna z istniejących gramatyk akademickich nie może spełniać funkcji podręcznika kursowego dla ukraińskich polonistów. W naszym wypadku ważne jest, po pierwsze, uwzględnienie wspomnianego już teoretycznego „tła” ukraińskiego. Po drugie zaś, w ramach każdej dyscypliny językoznawczej należy, w większym lub mniejszym stopniu, uwzględniać miejsca szczególnie trudne właśnie z przyczyn interferencyjnych. I tak, na przykład w ramach uczenia się morfologii dużo czasu warto poświęcić praktycznym zagadnieniom fleksji, związanym z odmienną realizacją w języku polskim i ukraińskim kategorii rodzaju. Te właśnie zagadnienia staramy się uwzględniać w przygotowywanych w Katedrze podręcznikach akademickich dla odbiorcy ukraińskiego [Krawczuk 2008; Krawczuk 2007].

Nauczanie kultury i literatury polskiej na Uniwersytecie Lwowskim tradycyjnie odbywa się w układzie chronologicznym. Każde zagadnienie prezentowane jest w wymiarze trójwektorowym i przewiduje:

- przypomnienie głównych tendencji europejskich określonej doby, które do pewnego stopnia są studentom znane;
- wykład na temat danego czasu w kulturze bądź literaturze polskiej z przedstawieniem polskich osobliwości oraz nakreśleniem tła historycznego, a także społecznych i obyczajowych realiów epoki, co stanowi dla studentów *novum*;
- powiązanie nowo poznanych treści i faktów z podobnymi czy też współzależnymi zjawiskami w kulturze ukraińskiej, które to zjawiska są studentom znane.

Podejście takie pozwala, wysuwając na pierwszy plan materiał polski, integrować go z wcześniej zdobytą wiedzą ogólną studentów.

Na zajęciach z historii kultury polskiej studenci często otrzymują zadania domowe związane z kulturą Lwowa. Zadania te mogą polegać na opisie określonego dzieła sztuki polskiej (na przykład ze zbiorów muzeów lwowskich) albo zabytku architektury miejskiej z uwzględnieniem cech charakterystycznych stylu bądź epoki i nawiązaniem do polskich realiów historycznych.

Najwięcej kłopotów przysparza zapoznanie studentów ze współczesną kulturą Polski. Wideozbiórka katedralna, licząca ponad 80 pozycji filmu polskiego, do pewnego stopnia przedstawia najważniejsze i najciekawsze dzieła z tego zakresu sztuki oraz przybliża studentom główne tendencje rozwoju kinematografii w Polsce. Jednak stworzenie ogólnego i w miarę spójnego wizerunku kultury polskiej ostatnich lat jest utrudnione, na przykład ze względu na to, że gościnne występy teatrów polskich albo wystawy współczesnych artystów polskich odbywają się we Lwowie sporadycznie.

Nauczanie literatury polskiej w układzie chronologicznym również wiąże się z pewnymi problemami. Na pierwszym roku studiów słaba znajomość języka polskiego powoduje, że studenci mają trudności podczas czytania tekstów literatury staropolskiej i materiałów literackich: podręczników, rozpraw naukowych. Częściowo problem rozumienia przez studentów literatury staropolskiej rozwiązują antologie do nauczania literatury polskiej [Petruchina 2004a; Petruchina 2004b], które zawierają życiorysy pisarzy polskich w języku ukraińskim oraz teksty wybranych utworów literackich w języku polskim z wyjaśniającymi przypisami. Teksty średniowieczne są czytane i komentowane przez wykładowcę w czasie zajęć, zadaniem studentów jest dokładne przypatrzenie się tekstom w celu jak najlepszego ich zrozumienia. Ale już utwory okresu renesansu, zwłaszcza pieśni i fraszki J. Kochanowskiego, studenci są w stanie czytać samodzielnie.

Lista lektur na polonistyce lwowskiej zasadniczo nie odbiega od tradycyjnego kanonu utworów literatury polskiej. Jednak ze względu na poziom przygotowania merytorycznego studentów (program szkoły średniej nie obejmuje literatury polskiej) oraz z powodu małej liczby godzin przeznaczonych na literaturę, lista ta jest nieco skrócona.

Na zajęciach z literatury polskiej najczęściej uwagi poświęca się rozumieniu przez studentów tekstów lektur, umiejętności ich powiązania z charakterystycznymi tendencjami epoki, kontekstem biograficznym autora oraz nakreśleniem oryginalności czy niepowtarzalności dzieła literackiego. Studenci uczą się również analizy i interpretacji dzieł literackich, co zachę-

ca ich do samodzielnego myślenia. Sprzyjają temu następujące typy zadań domowych:

- w trakcie nauczania literatury doby oświecenia studenci drugiego roku przygotowują w grupach (po 2—3 osoby) inscenizację wybranej bajki I. Krasickiego;
- w toku omawiania literatury romantyzmu studenci piszą eseje na podstawie wybranego przez nich fragmentu poematu *Pan Tadeusz* A. Mickiewicza;
- w trakcie nauki literatury młodopolskiej studenci interpretują wybrane samodzielnie wiersze L. Staffa, K. Przerwy-Tetmajera, J. Kasprowicza.

Ograniczona liczba godzin, przeznaczonych na naukę literatury polskiej, zmusza do intensyfikacji procesu dydaktycznego, polegającej na skupieniu uwagi na tzw. „figurach długiego trwania”, czyli na postaciach najważniejszych pisarzy oraz na ich najbardziej znanych utworach. Intensyfikacji sprzyja również łączenie różnych form metodycznych na jednych zajęciach: wykładu akademickiego i zajęć praktycznych. W tego typu zajęciach studenci jednocześnie słuchają wykładu i uczestniczą w czytaniu oraz analizie poszczególnych utworów literackich, co z kolei sprzyja łatwiejszemu odbiorowi tekstów literackich, których samodzielne zrozumienie jest dla studentów za trudne.

Najwięcej kłopotów studentom przysparzają teksty literackie zakorzenione w historycznych realiach polskich. I jeżeli na przykład warstwa baśniowa dramatu J. Słowackiego *Balladyna* jest od razu zrozumiała dla ukraińskiego studenta polonistyki, to ukryte sensy historyczne i polityczne musi wyjaśnić wykładowca. Ze względu na te osobliwości żaden podręcznik literatury polskiej nie może w pełni sprostać zapotrzebowaniom procesu nauczania ukraińskich polonistów. Nadal aktualny pozostaje problem stworzenia podręcznika do literatury polskiej dla studentów ukraińskich, w którym oprócz podstawowych informacji o rozwoju piśmiennictwa polskiego, byłyby wyjaśniane nieznanne Ukraińcom realia polskie oraz zostałyby uwzględnione różne aspekty polsko-ukraińskich stosunków literackich oraz kulturowych.

Zajęcia z historii literatury polskiej kończą się na czwartym roku studiów egzaminem państwowym w języku polskim (takim samym egzaminem kończy się też nauka języka polskiego). Na piątym roku studiów poloniści kontynuują naukę literatury polskiej, uczęszczając na wykłady z literatury najnowszej, w tym z okresu postmodernizmu, czytając utwory współczesnych autorów polskich. Katedra Filologii Polskiej posiada własny księgozbiór, który częściowo zaspokaja potrzeby studentów odnośnie lektur obowiązkowych. W przedostatnim semestrze studiów jest również przewidziany

krótki cykl zajęć z historii literaturoznawstwa polskiego oraz z historii krytyki polskiej.

Cykl przedmiotów literaturoznawczych, łącznie z przedmiotem historia polskiej kultury, daje studentom polonistyki lwowskiej taki zakres wiedzy polonistycznej, jaki jest niezbędny dla każdego dyplomowanego polonisty.

Na koniec warto zaznaczyć, że działalność dydaktyczna Katedry Filologii Polskiej Uniwersytetu Lwowskiego nie ogranicza się do kształcenia polonistów. Wykładowcy Katedry uczą języka polskiego także na innych wydziałach — stosunków międzynarodowych, dziennikarstwa, historii, geografii. Uczymy języka polskiego także studentów Międzyinstytucjonalnych Indywidualnych Studiów Humanistycznych. Każdego roku na Uniwersytecie Lwowskim naukę języka polskiego pobiera około 500 osób. Zainteresowanie nauką języka polskiego na Uniwersytecie ciągle wzrasta, studenci z Wydziału Stosunków Międzynarodowych spośród oferowanych im języków słowiańskich najchętniej wybierają właśnie język polski. W ostatnich latach polonistyka jest jednym z najbardziej obleganych kierunków na Wydziale Filologicznym, w ramach którego prowadzona jest również filologia ukraińska, rosyjska, słowiańska, folklorystyka i filologie wschodnie — arabska, perska, japońska. Taką sytuację tłumaczyć można faktem, że młode pokolenie dostrzega dobre perspektywy współpracy między Ukrainą a Polską w różnych dziedzinach życia.

Literatura

- Baraniwska O., 2007, *Polsko-ukraińskie interferencje gramatyczne i leksykalne w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, w: Czermińska M., Meller K., Fliciński P., red., *Literatura, kultura i język polski w kontekstach i kontaktach światowych. III Kongres Polonistyki Zagranicznej. Poznań, 8—11 czerwca 2006 roku*, Poznań.
- Czernysz T., 2005, *Polsko-ukraińskie pułapki językowe: korzyści i trudności nauczania języka polskiego w kontekście bliskości lingwogenetycznej i typologicznej*, w: Garncarek P., red., *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z VI Międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej*, Warszawa.
- Dąbrowska A., 2004, *Najczęstsze błędy popełniane przez cudzoziemców uczących się języka polskiego jako obcego*, w: Seretny A., Martyniuk W., Lipińska E., red., *Opisywanie, rozwijanie i testowanie znajomości języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Hahn W., 1912, *Katedra Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Lwowskim (1826—1904)*, Lwów.
- Karaszczuk A., Rieger J., 1995, *O błędach łuckich Ukraińców uczących się polskiego*, „Poradnik Językowy”, z. 1.

- Korol L., 2007, *Kłopoty Ukraińców z polską etykietą językową*, w: Czermińska M., Meller K., Fliciński P., red., *Literatura, kultura i język polski w kontekstach i kontaktach światowych. III Kongres Polonistyki Zagranicznej. Poznań, 8—11 czerwca 2006 roku*, Poznań.
- Krawczuk A., 2005, *Trudne miejsca w gramatyce polskiej dla Ukraińców (w związku z przygotowaniem podręcznika „Polska fleksja z ćwiczeniami dla Ukraińców”)*, w: Garncarek P., red., *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z VI Międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej*, Warszawa.
- Krawczuk A., 2006a, *Błędy gramatyczne studentów polonistyki lwowskiej spowodowane polsko-ukraińską interferencją*, „Postscriptum”, nr 2 (52).
- Krawczuk A., 2006b, *Pols’kyj mowlennyjnyj etyket zwertannia: problemy zaswojenia ukrajinciamy, szczo wyweczajut’ pols’ku mowu jak inozemnu*, w: *Semantyka mowy i tekstu. Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (26—28 wernesnia 2006 roku)*, Iwano-Frankiws’k.
- Krawczuk A., 2007, *Morfologia współczesnego języka polskiego*, cz. 1., Lwów.
- Krawczuk A., 2008, *Pols’ka mowa — ukrajinciam. Imienna słowozmina z elementamy syntaksysu*, Lwów.
- Petruchina L., 2004b, *Istorija pols’koji literatury (seredniowieczczia, Renesans)*, Lwów.
- Petruchina L., 2004a, *Istorija pols’koji literatury (baroko, Proswitnyctwo)*, Lwów.

Doc. dr Ludmiła Petruchina jest pracownikiem Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki. Prowadzi zajęcia z wiedzy ogólnej o Polsce, z historii kultury polskiej oraz dziejów literatury polskiej. Specjalizuje się w badaniach literackich okresu romantyzmu i polsko-ukraińskich stosunków literackich. Jest autorką szeregu artykułów w tym zakresie, opublikowanych również w polskich periodykach naukowych i tomach pokonferencyjnych.